

บทที่ 4

วิธีแสดง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงขั้นตอนของรำวงในแต่ละครั้ง ประกอบด้วยลักษณะวิธีการแสดงซึ่ง แบ่งได้ 3 อย่าง คือ การบูชาครู การรำไหว้ครูและการเดินเข้าจังหวะ ในเรื่องของท่ารำ, ท่าเดิน อันเป็นลักษณะสำคัญเพื่อให้ทราบถึง หลักการรำของการแสดง ที่เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการทำวิจัยครั้งนี้ โดยมีหัวข้อสำคัญ แบ่งได้อย่างชัดเจนดังนี้

- 4.1 การบูชาครู
- 4.2 การรำไหว้ครู
- 4.3 การเดินเข้าจังหวะ
- 4.4 การรำเข้าจังหวะ

4.1 การบูชาครู

การบูชาครู เป็นการจุดธูปเทียนบูชาครูก่อนเริ่มแสดง ครูในที่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครู คือเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ ตามลัทธิความเชื่อในศาสนาพราหมณ์โดยระลึกถึงพระภทรฤๅษี หรือที่เรียกในวงการนาฏศิลป์ว่า “พ่อแก่” ทั้งนี้เนื่องจากทางด้านนาฏศิลป์นับถือว่า พระอิศวรเป็นต้นบทของการฟ้อนรำ เป็นเทพแห่งการฟ้อนรำ¹ และทรงฟ้อนรำสอนพระภทรฤๅษีเพื่อให้ไปสอนมนุษย์อีกครั้ง และให้ความเคารพนับถือพระภทรฤๅษีผู้คิดการแสดงละครฟ้อนรำให้มนุษย์อีกองค์หนึ่งด้วย จึงบูชาเพื่อแสดงความเคารพให้ปกป้องรักษาศิษย์ให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ประสบความสำเร็จในการแสดง

เครื่องบูชาครู ได้แก่ ดอกไม้ ธูปเทียน 1 ชุด เหล้าขาว 1 ขวด เงินกำนันครู 12 บาท การบูชาครูของรำวงอาชีพจะเป็นหน้าที่ของหัวหน้าคณะในการจัดเตรียมของและใน

¹ เรณู โกศินานนท์, นาฏดุริยางคศาสตร์กับสังคมไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535),

การรำนักแสดง นักดนตรี โดยการนั่งพับเพียบยกมือพนมไหว้พร้อมกันหันหน้าไปทางเครื่องดนตรี ให้ระลึกถึงครูอาจารย์ทางนาฏศิลป์ (พ่อแก่) ให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่น หัวหน้าคณะเป็นผู้จัดรูปเทียบ เมื่อการไหว้บนบานเสร็จสิ้นลง หัวหน้าคณะจะนำเครื่องบูชาไปวางไว้ที่กลองชุด เหตุที่นำไปไว้ยังกลองผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการยึดถือตามหลักนาฏศิลป์ไทยที่สืบกันมา โดยยึดถือตามหลักอันเดียวว่า ครูทางดนตรีมีครูประจำคือ พระประคนธรรพ ดังที่พระอธิบายของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ว่า

“...ทางข้างอินเดียดี้อ่า คนธรรพนั้นเป็นผู้ชายชำนาญการเล่นปีพาทย์และการขับร้อง... จะถือเอาคนธรรพเป็นครูนั้นเห็นจะรู้สำว่าเลขเกินไปจึงเติม“ประ” เข้าข้างหน้าเป็น “ประคนธรรพ” หมายความว่า คนธรรพผู้เป็นใหญ่และยังเอาคำพระหนุนไปเป็น พระประคนธรรพให้ฟังครั้นรู้สึกศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ที่ว่าจะเป็นครูตะโพนนั้นเป็นของเปรียบด้วย ตะโพนนั้นเป็นเครื่องให้จังหวะบังคับการร้องรำทำเพลงทำอย่างเหมือนเป็นนายหรือเป็นครู จึงยกให้เป็นพระประคนธรรพ คือ “ตะโพน”²

ทางดนตรีไทยให้ความสำคัญของการกำกับจังหวะเพลง คือ ตะโพน ซึ่งกลองชนิดหนึ่งเสมือนครูที่เป็นดังเทพเจ้า ดังนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการกำกับจังหวะของรำวงอาชีพที่เป็นเครื่องดนตรีสากลจึงนับถือกลองชุดที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นไปในทางเดียวกันที่บูชาเครื่องดนตรี นอกจากนี้สังเกตเห็นว่า เครื่องบูชาครูดังกล่าว มีลักษณะเหมือนเครื่องบูชาครูในการประกอบพิธีกรรมในการแสดงละครไทย เช่น ละครชาตรีเมืองเพชร³ ได้แก่ ดอกไม้ 2 แจกัน หรือพวงมาลัย 1 พวง รูป 5 หรือ 7 หรือ 9 ดอก หมากพลู 3 คำ บุหรี่ 1 ซอง เหล้าขาว 1 ขวด เงินก้านนคร 12 บาท สำหรับรำวงอาชีพมีเครื่องบูชาเพียง 4 อย่างเท่านั้น แต่มีจำนวนการใช้เหมือนกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เหตุที่มีเครื่องบูชาน้อยขึ้น อาจเป็นเพราะคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลักใน

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 111.

³ จันทิมา แสงเจริญ, ละครชาตรีเมืองเพชร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 76.

การจัดวางเครื่องบูชา เพราะพื้นที่เวทีดนตรีมีจำกัดและผู้ไหว้ต้องการเพราะเจาะจงว่าเป็นการไหว้ครูกลอง ทำให้ต้องมีเครื่องบูชาน้อยชิ้น ซึ่งของที่นำไปบูชานั้นจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่หาได้งานในทุกห้องที่ ถ้าไปเปิดการแสดงที่ใดก็จะไม่ยุ่งยากในการจัดเตรียม นอกจากนี้การจำกัดจำนวนเครื่องบูชาอาจเป็นเพราะรางวัลอาชีพใช้การรำไหว้ครูของนักแสดงเป็นสิ่งบูชาครูอีกอย่างหนึ่งที่ใช้การพ้อนรำเป็นสื่อ

4.2 การรำไหว้ครู

เมื่อหัวหน้าคณะและผู้แสดงบูชาครูเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้แสดงจะเดินเรียงแถวขึ้นบันไดข้างใดข้างหนึ่งไปนั่งเก้าอี้ที่จัดเตรียมไว้บนเวที โดยโฆษกจะประกาศให้ผู้ชมทราบว่าต่อไปเป็นการรำไหว้ครู ซึ่งเป็นการแสดงอันดับแรก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่คณะรางวัล และเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์, บูชาครู โดยการพ้อนรำดังได้กล่าวไว้ในหัวข้อเพลงประกอบการแสดง

ภาพที่ 19 : การรำไหว้ครู คณะสงเสริมศิลป์

ที่มา : วิชา โพลีสตัย

ลำดับต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงท่ารำของการรำไหว้ครู ทั้ง 4 เพลง คือ เพลงสีนวล เพลงไก่อ้ว เพลงเทพพนม เพลงกุหลาบ ทั้งนี้คณะรำวงอาชีพได้บทเพลงมาจากลูกใจที่มาจากกรุงเทพฯ และเป็นผู้แสดงลิเกมาก่อน ซึ่งท่ารำที่ปรากฏนี้เป็นการใช้ท่ารำไทยมาตรฐานในส่วนของการใช้มือ และใช้จังหวะการย่อเท้าในแบบสากล ประกอบการขับร้องแบบเพลงไทยเดิม โดยใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลง ดังนี้

เพลงสีนวล

สิบนิ้วลูบขอวันทา
ของคณะสงฆ์ธรรมศิลป์
หากแม้อศิลาพลั้งไป
ของคณะสงฆ์ธรรมศิลป์ที่ได้มา

- หรือในบทที่ 2 อาจเปลี่ยนเป็น
หากแม้การรำให้ท่านชม
ขอจงโปรดอย่าได้ด่วน

ต่อปวงเทวาที่ลงมาชม
ขอรำให้ท่านชมในคืนนี้เอย (รับดนตรี)
ลูกขออภัยทุกถ้วนหน้า
ลูกขอขมาอภัยเอย (รับดนตรี)

มันไม่น่านิยมและยั่วชวน
ดูหมิ่นนินทาเอย (รับดนตรี)

อธิบายท่ารำ

คำร้อง สิบนิ้วลูบขอวันทา

ท่ารำ

ภาพที่ สิบนิ้ว

ศีรษะ ตรง

มือ พนมมือระหว่างอก

ท่ารำ

ภาพที่ ลูกขอ

ศีรษะ ก้มลง

มือ จับหงายทั้งสองมือข้างลำตัวแล้ว
ม้วนมือออกเป็นตั้งวงระดับกลาง

ท่า นิ่งคุกเข่า

ท่ารำ

ภาพที่ วันทา

ศัรษะ ตรง

มือ พนมมือระหว่างอก

ท่า นิ่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ต่อปวงเทวาที่ลงมาชม

ท่ารำ

ภาพที่ ต่อปวงเทวา

ศัรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาแบ่มือหันสันมือไปด้านหน้า

มือซ้ายกำมือขึ้นนิ้วที่สะโพกซ้าย

ท่า นิ่งคุกเข่า

ท่ารำ

ภาพที่ ที่ลงมาชม

ศัรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองประสานมือทับกัน

ยื่นออกมาด้านหน้า

ท่า นิ่งคุกเข่า
ลำตัว ตรง
คำร้อง ขอคณะส่งเสริมศิลป์เรีงรมย์
ท่ารำ

ท่า นิ่งคุกเข่า
ลำตัว ตรง

ภาพที่ ของคณะส่งเสริมศิลป์เรีงรมย์
ศัรษะ เอียงขวา
มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปด้านหลังระดับศีรษะ
นิ้วซ้ายชี้นิ้วที่สะโพกซ้าย

ท่า นิ่งคุกเข่า
ลำตัว ตรง

คำร้อง ขอรำให้ท่านชมในคืนนี้เอย
ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ ขอรำให้ท่านชม

ศัรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาแบคว่ำระดับเอว

มือซ้ายจับคว่ำที่ชายพก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ภาพที่ ในคืนนี้เอย

ศัรษะ เอียงขวา

มือ มือซ้ายแบคว่ำระดับเอว

มือขวาจับหงายที่ชายพก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ทำรำ

ทำรำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศัรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาจับหงายระดับเอว

งอศอก

มือซ้ายจับหงายที่ชายพก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศัรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาจับหงายที่ชายพก

มือซ้ายจับหงายระดับเอว

งอศอก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

คำร้อง หากแม่ผิดพลาดพลั้งไป

ท่ารำ

ภาพที่ หากแม่ผิดพลาด

ศิระะ เอียงขวา

มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปข้างลำตัว

มือซ้ายชี้นิ้วชี้สะโพกซ้าย

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ พลั้งไป

ศิระะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาชี้นิ้วที่สะโพกขวา

มือซ้ายชี้นิ้วไปข้างลำตัว

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ลูกขออภัยทุกถ้วนหน้า

ท่ารำ

ภาพที่ ลูกขอ

ศัรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับหงายข้างลำตัวงอศอก
แล้วปล่อยออกเป็นตั้งวงกลาง

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ อภัย

ศัรษะ ตรง

มือ พนมมือระหว่างอก
งอศอก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ทุกถ้วนหน้า

ศัรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาชี้ นิ้วชี้ไปข้างลำตัว
มือซ้ายชี้ นิ้วไปที่สะโพกซ้าย
งอศอก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ของคณะส่งเสริมศิลป์ที่ได้มา

ท่าท่า

ภาพที่ ของคณะส่งเสริมศิลป์

คีระะ เอียงขวา

มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปด้านหลังระดับคีระะ

มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพกซ้าย

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ท่าท่า

ภาพที่ ที่ได้มา

คีระะ เอียงซ้าย

มือ มือทั้งสองตั้งวงระดับอกแล้วกวาด

มือจากบนลงล่างมาจับคว่าด้าน

ขวา

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ลูกขอขมาอภัยเอย

ท่าท่า

ภาพที่ ลูกขอ

คีระะ ตรง

ท่าท่า

ภาพที่ ขมา

คีระะ ก้มลง

มือ มือทั้งสองพนมมือระหว่างอก
เท้า นั่งคุกเข่า
ลำตัว ตรง

มือ มือทั้งสองจับหงายระดับเอว
เท้า นั่งคุกเข่า
ลำตัว โน้มไปด้านหน้า

ท่ารำ

ภาพที่ อภัยเอย
ศักระะ เเฉียงซ้าย
มือ มือทั้งสองพนมมือด้านซ้ายระดับศักระะ
เท้า นั่งคุกเข่า
ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศีรษะ เเฉียงขวา
 มือ มือขวาตั้งวงแขนตั้งระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับหนายที่ชายพก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

ศีรษะ เเฉียงซ้าย
 มือ มือขวาจับหนายที่ชายพก
 มือซ้ายตั้งแขนตั้งระดับศีรษะ
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

หรือในบทที่ 2 อาจเปลี่ยนเป็น
 คำร้อง หากแม่การรำให้ท่านชม

ท่ารำ

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ หากแม่การรำ
 ศีรษะ เเฉียงขวา
 มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปข้างขวา
 มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ หากแม่การรำ
 ศีรษะ เเฉียงขวา
 มือ มือขวาแบคว่าระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับคว่าระดับปาก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ ให้ท่านชม
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือทั้งสองคว่ำมือประสานกัน
 ข้างหน้าระดับอก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ ให้ท่านชม
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก
 มือซ้ายแบคว่ำระดับศีรษะงอศอก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

คำร้อง มันไม่นิยมและย้วยวน

ท่ารำ

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ มันไม่น่านิยม
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปข้างขวาอศอก
 มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ มันไม่น่านิยม
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาแบคว่ำระดับศีรษะงอศอก
 มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
 เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ และย้วยวน
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาดั้งวงตึงศอกระดับไหล่
 มือซ้ายจับหางที่ชายพก

เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ และย้วยวน
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือขวาจับเข้าหาตัวระดับปาก
 มือซ้ายตั้งวงคู่กับจับระดับอก
 แล้วเปลี่ยนทำสลับกัน

เท้า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

คำร้อง ขอจงโปรดอย่าได้ด่วน

ท่ารำ

ภาพที่ ขอจงโปรด
 ศีรษะ เอียงขวา

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ ขอจงโปรด
 ศีรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาชี้ นิ้วชี้ข้าง ลำตัว

มือซ้ายชี้ นิ้วชี้ที่ สะโพกซ้าย

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

มือ มือขวาแบมือ หันสันมือไป ด้านหน้า

มือซ้ายชี้ นิ้วชี้ที่ สะโพกซ้าย

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ อย่าได้ด่วน

ศิลปะ เที่ยงซ้าย

มือ มือขวาชี้ นิ้วชี้ที่ สะโพกขวา

มือซ้ายชี้ นิ้วชี้ข้าง ลำตัว

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ภาพที่ อย่าได้ด่วน

ศิลปะ เที่ยงขวา

มือ มือขวาชี้ นิ้วชี้ข้าง ลำตัว

มือซ้ายชี้ นิ้วชี้ที่ สะโพกซ้าย

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

คำร้อง คุณมินนิทาเอย

ท่ารำ

หรือใช้ท่า ท่ารำ

ภาพที่ ดุหมั่นนินทาเอย
 ศีรษะ เอียงซ้ายและเอียงขวา
 มือ มือทั้งสองชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
 ท่า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว โยกไปด้านข้างทั้งสองข้าง
 ท่ารำ

ภาพที่ ดุหมั่นนินทาเอย
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ข้างลำตัว
 มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพกซ้าย
 ท่า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว โยกไปด้านข้างทั้งสองข้าง
 ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาจับหงายระดับเอว
 งอศอก
 มือซ้ายจับหงายที่ชายพก
 ท่า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว โยกตัวไปมา

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับหงายที่ชายพก
 มือซ้ายจับหงายระดับเอว
 งอศอก
 ท่า นั่งคุกเข่า
 ลำตัว ตรง

หรือใช้ท่า

ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศีรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาแบคว่ำระดับศีรษะ

งอศอก

มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศีรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก

มือซ้ายแบคว่ำระดับศีรษะ

งอศอก

เท้า นั่งคุกเข่า

ลำตัว ตรง

เพลงเร็ว

ท่ารำ

ภาพที่ ทำท่าสายเดินเป็นวง 1 รอบ ไปนั่งที่เก้าอี้

ศีรษะ ตรง

มือ มือขวาตั้งวงตั้งระดับไหล่

มือซ้ายแบคว่าตั้งระดับไหล่ เปลี่ยนมือขึ้นลงสลับกัน

เท้า ยืนขึ้นย่ำเท้า เดินเป็นวงกลม

ลำตัว ตรง

เพลงไก่แก้ว

ไก่เอ๋ยไก่แก้ว

ชนเพชรชัชวาลย์กาญจนา

โก่งคอห่อปีกบังคมขำ

เยื้องย่างกางปีกสลัดหาง

งามบรรเจิดเพริศแพรวดังเลขา(รับดนตรี)

สร้อยอร่ามงามระย้าฉวีวรรณ (รับดนตรี)

ส่งสำเนียงเสียงหวานวังเวงใจ (รับดนตรี)

ก้าวกลางรำรำยแล้วผายผัน (รับดนตรี)

คำร้อง ไก่เอ๋ยไก่แก้ว

ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ ไก่เอ๋ย

ศีรษะ เอียงไปมาซ้ายขวา

มือ มือทั้งสองชี้นิ้วชี้ที่สะโพก

งอศอก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว โยกไปมา

ภาพที่ ไก่แก้ว

ศีรษะ ตรง

มือ มือขวาจับเข้าหาตัวระหว่างอก

มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง งามบรรเจิดเพริศแพรวด์ังเลขา
ทำรำ

ภาพที่ งามบรรเจิดเพริศแพรว
ศัรษะ เอียงไปมาซ้ายขวา
มือ มือทั้งสองจับหงายตึงระดับไหล่
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
ลำตัว โยกไปมา

ทำรำ

ภาพที่ ดังเลขา
ศัรษะ เอียงซ้าย
มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
 มือซ้ายจับเข้าหาตัวระดับศัรษะแล้วม้วนออกเป็นตั้งวง
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศัรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาดึงวงตั้งระดับไหล่

มือซ้ายจับหางที่ชายพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศัรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาจับหางที่ชายพก

มือซ้ายดึงวงตั้งระดับไหล่

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว โยกไปมา

คำร้อง ขนเพชรชัชวาลย์กาญจนา

ท่ารำ

ภาพที่ ขนเพชรชัชวาลย์กาญจนา

ศีรษะ เียงไปมาซ้ายขวา
 มือ มือทั้งสองจับหนวดตั้งระดับไหล่
 เท้า ยืนheelมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

คำร้อง สร้อยอร่ามงานระย้าฉวีวรรณ
 ทำรำ

ทำรำ

ภาพที่ สร้อยอร่าม
 ศีรษะ เียงขวา
 มือ มือขวาแบคว่ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
 เท้า ยืนheelมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ งามระย้า
 ศีรษะ เียงซ้าย
 มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก
 มือซ้ายแบคว่ำระดับศีรษะ
 เท้า ยืนheelมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ทำรำ

ภาพที่ จวีวรรณ
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาแบคคว่ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
 เท้า ยื่นแหล่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ท่ารับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาแบคคว่ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
 เท้า ยื่นแหล่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ ท่ารับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก
 มือซ้ายแบคคว่ำระดับศีรษะ
 เท้า ยื่นแหล่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

คำร้อง โกงคอบอกปีกบังคมชั้น

ท่ารำ

ภาพที่ โกงคอบ

ศีรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับตึงแขนไปข้างหลัง

เท้า ยื่นเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ นอปีก

ศีรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับหงายตึงระดับไหล่แล้วม้วนมือออกเป็นตั้งวงกลาง

ท่า กระดกเท้าซ้าย

ลำตัว ตรง

ท่าท่า

ภาพที่ บังคมชั้น

ศีรษะ ก้มหัวลง

มือ มือทั้งสองพนมมือระหว่างอก

เท้า ยื่นเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ส่งสำเนียงเสียงหวานวังเวงใจ

ท่าท่า

ภาพที่ ส่งสำเนียง

ศีรษะ เอียงขวา

ท่าท่า

ภาพที่ เสียงหวาน

ศีรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปข้างตัว
มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพกซ้าย
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า
ลำตัว ตรง

ท่ารำ

มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ที่สะโพกซ้าย
มือซ้ายชี้นิ้วชี้ไปข้างลำตัว
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า
ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ จังเวงใจ
ศีรษะ ตรง
มือ มือขวาจับเข้าตัวระหว่างอก
มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพกซ้าย
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า
ลำตัว ตรง

คำร้อง เยื้องย่างกางปีกสลัดหาง
ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
ศีรษะ เอียงไปมาซ้ายขวา
มือ มือขวาจับเข้าตัวระหว่างอก
มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพกซ้าย
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า
ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

ภาพที่ เยื้องย่าง

ศัรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับหนายระดับกลางออกศอก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ภาพที่ กางปีก

ศัรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองตั้งวงกลาง

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ สลัดหาง

ศัรษะ ตรง

มือ จับหนายไปข้างหลังทั้งสองมือแล้วเปลี่ยนเป็นแบมือไปข้างหลัง

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ก้าวกลางรำร้ายแล้วผายผัน

ท่ารำ

ภาพที่ ก้าวกลางรำรำย

ศีรษะ ตรง

มือ มือขวาตั้งวงตั้งระดับไหล่

มือซ้ายแบบคว่ำตั้งระดับไหล่แล้วเปลี่ยนมือขึ้นลงสลับกัน

เท้า ยืนย่อเท้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็นท่ารำ

ภาพที่ แล้ว

ศีรษะ ตรง

มือ มือขวาจับเข้าอก

มือซ้ายขึ้นนิ้วชี้ที่สะโพก

เท้า หมุน 1 รอบ

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ผายผัน

ศีรษะ ตรง

มือ มือขวาตั้งวงระดับศีรษะ

มือซ้ายจับไปด้านหลัง

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือขวาตั้งวงระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับไปด้านหลัง
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาจับหางที่ชายพก
 มือซ้ายจับหางระดับกลางงอศอก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

เพลงเทพพนม

รำเทพพนมปฐมพรหมสีหน้า แล้วสอดสร้อยมาลาผาโลเพียงไหล่
 พิศมัยเรียงหมอนแล้วย้ายท่า ผูกมัจฉาพ่อนรำแล้วอัมพร
 มยุรีพ่อนรำแล้วอัมพร พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์ (รับดนตรี)

คำร้อง รำเทพพนมปฐมพรหมสีหน้า

ท่ารำ

ภาพที่ รำเทพพนม
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือทั้งสองพนมมือที่อก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ปฐมพรหมสีหน้า
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือทั้งสองจับเข้าอก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ สีหน้า
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือทั้งสองตั้งวงกลาง
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้ามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

คำร้อง แล้วสอดสร้อยมาลาพาลาเพียงไหล่

ท่ารำ

ภาพที่ แล้วสอดสร้อย
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาตั้งวงระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับหงายที่ชายพก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ มาลา
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาจับหงายที่ชายพก
 มือซ้ายตั้งวงระดับศีรษะ
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว โยกไปมา

ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

ภาพที่ ผาโลเพียงไหล่

ศีรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาจับหงายระดับไหล่งอศอก

มือซ้ายจับหงายที่ชายพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง พิศมัยเรียงหมอนแล้วย้ายท่า

ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ พิศสมัย
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือขวาชี้ นิ้วชี้ที่สะโพก
 มือซ้ายจับเข้าอก
 เท้า ยื่นแหล่อมเท้าขวามาทางด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ เรียงหมอน
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับหางระดับไหล่ ออก
 มือซ้ายจับหางที่ชายพก
 เท้า ยื่นแหล่อมเท้ามาทางด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

ภาพที่ แล้วย้ายท่า
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือทั้งสองตั้งวงระดับอกแล้วกวาดมือจากบนลงล่างมาจับคว่ำด้านขวา
 เท้า ยื่นแหล่อมเท้าขวามาทางด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

คำร้อง ผุงมัจฉาพื่อนรำแล้วอัมพร

ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ ผุงมัจฉา
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับค้ำระดับปาก
 มือซ้ายแบค้ำระดับศีรษะ
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

ภาพที่ ฟ้อนรำ
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาแบค้ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับค้ำระดับปาก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

ภาพที่ แล่วอัมพร
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาจับค้ำระดับปาก
 มือซ้ายแบค้ำระดับศีรษะ
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

คำร้อง มยุรีเพื่อนรำแล้วอัมพร
ทำรำ

ทำรำ

ภาพที่ มยุรี
คีรีระ เที่ยงขวา
มือ มือขวาแบคคว่ำระดับคีรีระ
มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
ลำตัว โยกไปมา

ภาพที่ เพื่อนรำ
คีรีระ เที่ยงซ้าย
มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก
มือซ้ายแบคคว่ำระดับคีรีระ
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
ลำตัว โยกไปมา

ทำรำ

ภาพที่ แล้วอัมพร
คีรีระ เที่ยงซ้าย

มือ มือขวาแบคคว่ำส่งไปด้านหลัง
 มือซ้ายตั้งวงระดับปาก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้ามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

คำร้อง พระสีภรรยาจักรกฤษณ์

ท่ารำ แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ พระสีภรรยา

ศิลปะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับเข้าหาตัวแล้วเปลี่ยนเป็นตั้งวงกลาง

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ ขว้างจักร

ศักระ ตรง

มือ มือทั้งสองจับเข้าหาตัวแล้วปล่อยจับเป็นมือขวาจับหลัง
มือซ้ายตั้งวงระดับศักระ

เท้า ยื่นเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ฤทธิรงค์

ศักระ เอียงซ้าย

มือ มือขวาแบคว่าส่งไปด้านหน้า
มือซ้ายตั้งวงระดับปาก

เท้า ยื่นเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

เพลงกุหลาบ

กุหลาบเอยเคยแยมแฉล้มกลีบ ไยจะรีบโรยร้างไปห่างไกล (รับดนตรี)

กุมกรินทรบินร่อนเกสรดอกไม้

นางโนพ็อนรำรำถวาย (รับดนตรี)

บ้างกริดเล็บกริดจะเก็บพันธุ์ดอกไม้

ที่ส่งกลิ่นหอมกายมาแซมผม (รับดนตรี)

คำร้อง กุหลาบเคยเคยแยมแฉล้มกลีบ
ทำท่า

ภาพที่ กุหลาบเคย
ศรัทธา ตรง
มือ มือขวาจับเข้าอก
มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
ลำตัว ตรง

ทำท่า

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่าว่า

ภาพที่ เคยแยม
ศรัทธา ตรง
มือ มือทั้งสองจับเข้าอกแล้วกางแขนเป็นจีบหงายตั้งระดับไหล่

ท่า ยืนเหยียดเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่าท่า

ภาพที่ แฉล้มกลับ

ศีรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับหนวดดึงไปด้านหน้าระดับไหล่

ท่า ยืนเหยียดเท้าขวาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง โยจะรีบโรยร่างไปห่างไกล

ท่าท่า

ภาพที่ โยจะรีบ

ศีรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาขึ้นนิ้วชี้ไปข้างลำตัว

ท่าท่า

ภาพที่ โรยร่าง

ศีรษะ เอียงซ้าย

มือ มือขวาขึ้นนิ้วชี้ที่สะโพก

มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า
ลำตัว โยกไปมา

ท่ารำ

มือซ้ายชี้นิ้วชี้ไปข้างลำตัว

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า
ลำตัว โยกไปมา

ภาพที่ ไปห่างไกล

ศัรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาจับเข้าหาตัวระดับศีรษะแล้วม้วนมือออกเป็นตั้งวง
มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวาทางด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี

ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาตั้งวงระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับหางที่ชายพก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้ามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับหางที่ชายพก
 มือซ้ายตั้งวงระดับศีรษะ
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้ามาด้านหน้า
 ลำตัว โยกไปมา

คำร้อง ภูมรินทร์บินร่อนเกสรดอกไม้

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ ภูมรินทร์

ศีรษะ ตรง

มือ มือขวาจับเข้าอก
 มือซ้ายขึ้นนิ้วชี้ที่สะโพกแล้วทำสลับข้างกัน

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ บินร่อน

ศีรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับเข้าอกแล้วม้วนมือออกเป็นตั้งวงกลาง

เท้า กระดกข้างเท้าซ้าย

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ เกสรดอกไม้

ศีรษะ ตรง

มือ มือทั้งสองจับหางยี่ตึงไปด้านหน้า

เท้า ยื่นเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง นางในพื่อนรำรำถวาย

ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ นางใน
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือขวาจับเข้าอก
 มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ ฟ้อนรำ
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับหงายที่ชายพก
 มือซ้ายจับหงายงอศอก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ รำถวาย
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาแบค้วส่งไปด้านหน้า
 มือซ้ายตั้งวงระดับปาก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาแบคคว่ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
 เท้า ก้าวไปข้างขวาโดยก้าวเท้าขวาแล้ว
 ลากเท้าซ้ายมาชิดในจังหวะก้าว-
 ชิด-ก้าว
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ ทำรับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก
 มือซ้ายแบคคว่ำระดับศีรษะ
 เท้า ก้าวไปข้างซ้ายโดยก้าวเท้าซ้าย
 แล้วลากเท้าขวามาชิดในจังหวะ
 ก้าว-ชิด-ก้าว
 ลำตัว ตรง

คำร้อง บ้างกริดเล็บกริดจะเก็บพันธุ์ดอกไม้

ท่ารำ

ท่ารำ

ภาพที่ บ้างกริดเล็บ
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือขวาจับเข้าอก
 มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ กริดจะเก็บ
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับคว่ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายแบคคว่ำระดับศีรษะ
 ส่งไปด้านหน้า
 เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ พันธุ์ดอกไม้

ศิระชะ เอียงขวา

มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปข้างลำตัว

มือซ้ายชี้นิ้วชี้ที่สะโพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

คำร้อง ส่งกลิ่นหอมกายมาแซมผม

ท่ารำ

ภาพที่ ที่ส่งกลิ่น

ศิระชะ เอียงขวา

มือ มือขวาชี้นิ้วชี้ไปด้านข้างลำตัว

มือซ้ายชี้ นิ้วชี้ที่สะโพก

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ หอมกาย

ศีรษะ เอียงขวา

มือ มือขวาจับเข้าหาตัวระดับศีรษะแล้วม้วนมือออกเป็นตั้งวง

เท้า ยืนเหลื่อมเท้าขวามาด้านหน้า

ลำตัว ตรง

ท่ารำ

ภาพที่ มาแซมผม
 ศีรษะ ตรง
 มือ มือทั้งสองจับเข้าหาตัวระดับศีรษะ
 เท้า ยืนheelมเท้าขวามาด้านหน้า
 ลำตัว ตรง

ท่ารำ

แล้วเปลี่ยนเป็น ท่ารำ

ภาพที่ ท่ารับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงขวา
 มือ มือขวาแบคคว่ำระดับศีรษะ
 มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
 เท้า ก้าวไปข้างขวาโดยก้าวเท้าขวา
 แล้วลากเท้าซ้ายมาชิดในจังหวะ
 ก้าว-ชิด-ก้าว
 ลำตัว ตรง

ภาพที่ ท่ารับบรรเลงดนตรี
 ศีรษะ เอียงซ้าย
 มือ มือขวาจับคว่ำระดับปาก
 มือซ้ายแบคคว่ำระดับศีรษะ
 เท้า ก้าวไปข้างซ้ายโดยก้าวเท้า
 ซ้ายแล้วลากเท้าขวามาชิด
 ในจังหวะก้าว-ชิด-ก้าว
 ลำตัว ตรง

สรุปวิเคราะห์ท่ารำไหว้ครู

ในการรำไหว้ครูประกอบด้วยการใช้ท่ารำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานกับการคิดท่ารำขึ้นใหม่ ซึ่งประกอบบทร้องเป็นการแสดงท่าทางด้วยการพ้องรำ เรียกว่า ภาษาท่า เป็นการสื่อความหมาย กิริยา อิริยาบถ ภาษาท่าทางที่ใช้รำทำบท อาจแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือภาษาท่าที่ประดิษฐ์เลียนแบบธรรมชาติและภาษาท่าที่นำมาจากท่ารำแม่บท

1. ภาษาท่าที่ประดิษฐ์เลียนแบบท่าทางธรรมชาติ คือภาษาท่าที่เลียนแบบ
 กิริยาอริยาบถ และการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ ตลอดจนการเลียนแบบอริยาบถ
 ธรรมชาติของสัตว์ให้สวยงาม ดังนี้

บทตัว ใช้มือซ้ายหรือมือขวาจับระหว่างอก มืออีกข้างเท้าสะเอว (โดยใช้นิ้วชี้
 แตะที่สะโพก) หมายถึง ตัวเรา

ภาพที่ 20 : บทตัวเรา

สาริตทำรำโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาณ

บทสิ่งที่ ใช้ มือข้างใดข้างหนึ่งด้วยนิ้วชี้ไปข้างลำตัว มืออีกข้างหนึ่งชี้แตะที่
 สะโพก หมายถึง การพูดถึงสิ่งต่างๆ ไป ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต

ภาพที่ 21 : บทสิ่งที่

สาริตที่รำโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาณ

บทมา.บทไป

บทมา ตั้งวงระดับสายตาแล้วกวาดมือทั้งสองมาจับคว่ำระดับเอว หมายถึงการ

มา

ภาพที่ 22 : บทมา

สาธิตทำรำโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาด

บทไป ใช้มือข้างใดข้างหนึ่งจับหักข้อมือแล้วม้วนจับออกไปตั้งวง มืออีกข้างหนึ่ง
ส่งจับหลัง

ภาพที่ 23 : บทไป

สาธิตทำรำโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาด

บทแสดงการเลียนแบบสัตว์

บทปีก,หาง

1. แขนทั้ง 2 ข้าง ตั้งวงระดับกลาง หมายถึง การกางปีกของสัตว์
2. จีบส่งหลังทั้ง 2 ข้าง หมายถึง หางสัตว์

ภาพที่ 24 : บทปีก

สาธิตทำท่าโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาน

ภาพที่ 25 : บทหาง

สาธิตทำท่าโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาน

2. ภาษาท่าที่นำมาจากท่ารำแม่บท เป็นการนำท่ารำแม่บทมาประดิษฐ์แทนความหมายของท่ารำที่ใช้สื่อถึงคำที่เป็นนามธรรม เช่น

บทไหว้ ใช้ท่าเทพพนม หมายถึง ความเคารพ

ภาพที่ 26 : ท่าเทพพนม

สาธิตทำท่าโดย : ปิ่นเกศ วัชรปาน

ภาษาท่าที่นำมาประดิษฐ์ในการรำไหว้ครูนี้ จากการศึกษาและสังเกตการสาธิตการแสดง พบว่า ผู้ออกแบบท่ารำหรือผู้แสดงสามารถประดิษฐ์ท่ารำได้เอง ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์และทักษะการรำด้วยตนเองโดยต้องได้รับการฝึกหัดมา จึงจะสามารถใช้ภาษาท่าให้ถูกต้องตรงตามความหมาย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหัวหน้าคณะมักจะเป็นผู้ฝึกหัดการรำไหว้ครูเพราะเคยเป็นผู้แสดงมาก่อน มีประสบการณ์มากกว่า 1-2 ปี ส่วนผู้แสดงเป็นเพียงผู้ได้รับการถ่ายทอดการแสดงแต่ละครั้ง ซึ่งใช้เวลาฝึกหัดไม่นานก็ออกแสดงได้ และส่วนใหญ่จะรำตามผู้แสดงรุ่นพี่ที่รำนานอยู่ด้านหน้า ประกอบกับการแสดงรำวงอาชีพในช่วงหลังตัดการรำไหว้ครูออกเพราะมุ่งขายบัตรในการเดินเข้าจังหวัดมากกว่าการแสดงของคน จึงทำให้ผู้แสดงในรุ่นหลังรำไหว้ครูไม่ได้ และผู้แสดงรุ่นแรกๆ ก็มักจะลืมท่ารำ บทร้องที่มีอยู่หลายเพลง

สรุปการใช้ท่ารำไหว้ครู

1. ลำดับของท่ารำ - มีการใช้ท่ารำอยู่ในช่วงกลางลำตัว ตลอดทั้ง 4 เพลง ไม่เรียงลำดับท่าจากต่ำไปสูง หรือจากท่าเล็กไปหาท่าใหญ่

2. ลักษณะของท่ารำ - ท่าที่พบเป็นท่ารำจากแม่บทใหญ่ จำนวน 7 ท่าคือ

1. ท่าเทพพนม
2. ท่าช้างประสาธนา
3. ท่าสอดสร้อยมาลา
4. ท่าบัวชูฝัก
5. ท่ายุงพ้อนหาง
6. ท่ากั้งหันร่อน
7. ท่าจันทร์ทรงกลด

ท่าที่คิดประดิษฐ์ขึ้นในชั้นหลัง 7 ท่า คือ

1. มือขวาแบคว่ำวงระดับเอว มือซ้ายจับหางที่ชายพก
2. มือขวาจับหางงอศอกระดับเอว มือซ้ายจับหางที่ชายพก
3. มือขวาดั้งวงตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหางที่ชายพก
4. มือขวาแบคว่ำระดับศีรษะ มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก

5. มือทั้ง 2 ชี้นิ้วชี้ที่สะโพก
6. มือขวาหงายวงไปด้านหลังระดับศีรษะ มือซ้ายตั้งวงด้านหลังระดับปาก
7. มือทั้งสองจับหางจศอกระดับเอว

การนำลักษณะการใช้มือจับ การตั้งวง มาประดิษฐ์ท่ารำขึ้น โดยการผสมท่าในลักษณะต่างๆ เช่น การใช้มือขวาแบคว่าระดับศีรษะกับการใช้มือซ้ายจับคว่าระดับปาก คล้ายกับท่าเจดฉินในแม่บทใหญ่ และพบว่าสงนใหญ่เป็นการทำท่ารำตามบทร้องหรือที่เรียกว่า ตีบท

การใช้มือ การรำไหว้ครูใช้มือทำท่าทางตลอดทั้งเพลง มีการเปลี่ยนท่ารำจากท่าหนึ่งไปสู่ท่ารำอีกท่าหนึ่ง ตามบทร้องที่มีความหมายเปลี่ยนจากเดิม

การใช้เท้า ส่วนใหญ่ยืนนิ่งอยู่กับที่และมีการย่ำเท้าในจังหวะสากลโดยการก้าวไปด้านข้างในจังหวะเพลงบรรเลง ซึ่งใช้เพียง 1 เพลง เท่านั้น

การใช้ลำตัว เป็นการโยกตัวไปมาตลอดเพลง ทั้ง 4 เพลง

3. ลักษณะการใช้ทิศทางการรำ เป็นการยืนรำอยู่กับที่หันไปทางหน้าเวทีด้านเดียวไม่หันไปทางทิศอื่น ทั้งนี้เพราะผู้ชมจะอยู่ด้านหน้าเวทีเท่านั้น ส่วนด้านข้างเวทีจะใช้สำหรับผู้ชมที่ต้องการพูดคุยกับผู้แสดง

การประดิษฐ์ท่ารำไหว้ครู สามารถสรุปหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

1. การใช้ท่ารำทำบทร้องประกอบเนื้อร้อง จะใช้ท่ารำเฉพาะคำที่มีความหมายชัดเจนในวรรคนั้น โดยไม่คำนึงว่าต้องใช้กี่ท่าใน 1 วรรค
2. ท่ารำที่ใช้เป็นท่ารำไทยมาตรฐาน ซึ่งมีทั้งภาษาท่าที่เลียนแบบธรรมชาติ และภาษาท่าที่นำมาจากแม่บทใหญ่
3. การรำต้องให้ตรงจังหวะ โดยมุ่งรำทำบทร้องซึ่งใช้มือสงนใหญ่ในการทำท่า
4. ท่ารำจะเชื่อมต่อกัน โดยใช้มือซ้ายและขวาสลับกัน

5. บางครั้งใช้ทำรำเพียงทำเดี่ยว เป็นท่าเชื่อมจากวรรคหนึ่งไปสู่อีกวรรคหนึ่ง

6. ทำรับบรรเลงดนตรีจะใช้ท่าที่มีในเพลงนั้น ประกอบกับการเคลื่อนเท้าไปด้านข้างในการย่ำจังหวะแบบสากล

4.3 การเต้นเข้าจังหวะ

การเต้นเข้าจังหวะ เป็นการแสดงที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมร่วมเต้นกับนักแสดง โดยที่ผู้ชมสามารถเลือกจังหวะการเต้นและเลือกคู่เต้นได้ จังหวะที่นำมาใช้ในการเต้นนี้ มีทั้งจังหวะสากลและจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจังหวะสากลในการเต้นลีลาศ และจังหวะพื้นเมืองนานาชาติ จากการสัมภาษณ์นักดนตรี พบว่า จังหวะการเต้นมีอยู่หลายจังหวะและจดจำจังหวะได้ทั้งสิ้น 32 จังหวะ จังหวะที่เรียกนั้นใช้เรียกเฉพาะในกลุ่มผู้รำ ซึ่งผู้รำเป็นผู้กำหนด โดยแบ่งเป็นจังหวะสากลและจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศ ทั้งนี้จังหวะสากลเป็นการเต้นใช้เฉพาะจังหวะการก้าวเท้า ส่วนจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศเป็นการรำผสมกับการก้าวเท้า จังหวะสากลมีทั้งหมด 21 จังหวะ ดังต่อไปนี้

จังหวะสากล

1. จังหวะ ซ่า ซ่า ซ่า
2. จังหวะ กวลาซ่า
3. จังหวะ อีฟพิท
4. จังหวะ โมฮ็อก
5. จังหวะ บีกิน
6. จังหวะ ทวิสต์
7. จังหวะ รุมบ้า
8. จังหวะ แทงโก
9. จังหวะ คองกา
10. จังหวะ ริมโบร็อค
11. จังหวะ แซมบา
12. จังหวะ สวิง
13. จังหวะ ปาทังกา

14. จังหวะวอลท์
15. จังหวะรีค
16. จังหวะไวท์เฮ้าท์
17. จังหวะเซอร์ฮ็อบ
18. จังหวะซาบานา
19. จังหวะเซอร์พิงค์
20. จังหวะฮาวาย
21. จังหวะโซล

จังหวะทั้ง 32 จังหวะนี้ อธิบายในเชิงสัญลักษณ์ได้ดังนี้

สัญลักษณ์การย่อเท้า

1. - เท้าซ้ายย่อเต็มเท้า
2. - เท้าขวาย่อเต็มเท้า
3. - ปลายเท้าซ้าย
4. - ปลายเท้าขวา
5. - เขยิบเท้า คือ การเขย่งปลายเท้าข้างใดข้างหนึ่งเพื่อ ยกเท้าอีกข้างหนึ่งให้ลอยขึ้นให้ขยับไปด้านหน้า
6. - ยกเท้าซ้าย
7. - ยกเท้าขวา
8. - หยุดอยู่กับที่
9. 123 - เลขกำกับการก้าวก่อน-หลัง

10. - ทิศทางการเดิน

จังหวะสากล

1. จังหวะ ซ้ำ ซ้ำ ซ้ำ 3 จังหวะ

การย่อเท้า การก้าวเท้ามี 3 รูปแบบ

แบบที่ 1 การก้าวเดินหน้าและถอยหลัง

- เท้า - การก้าวเดินหน้า
- จังหวะที่ 1 ถอยหลังวางเท้าขวา
 - จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าและจังหวะที่ 3 ลากเท้าขวามาชิด
- การก้าวถอยหลัง
- จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 - จังหวะที่ 2 ถอยหลังวางเท้าขวาและจังหวะที่ 3 ลากเท้าซ้ายมาชิด

แบบที่ 2 การหมุนตัว

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

การหมุนตัวไป

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 หมุนตัวหันเท้าซ้ายเข้าด้านใน
 จังหวะที่ 3 ลากเท้าขวามาชิด

การหมุนตัวกลับ

- จังหวะที่ 1 ถอยเท้าซ้าย
 จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 3 หมุนตัวหันเท้าซ้ายเข้าด้านใน

แบบที่ 3 การก้าวเท้าไปด้านข้าง

ทิศทาง →

อธิบายท่า

ก้าวไปด้านขวา

- เท้า - จังหวะที่ 1 ถอยเท้าขวาทางด้านหลังเท้าซ้าย
 จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปด้านข้างทางขวา
 จังหวะที่ 3 ลากเท้าขวามาชิดก้าวไปด้านซ้าย

- เท้า - จังหวะที่ 1 ถอยเท้าซ้ายทางด้านหลังเท้าขวา
 จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าขวาไขว้ไปด้านข้างทางซ้าย
 จังหวะที่ 3 ลากเท้าซ้ายมาชิด

ลำตัว - โยกเล็กน้อย

ทิศทาง ↓

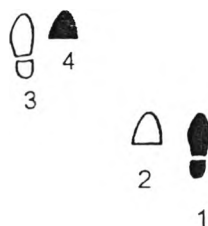

ทิศทาง ←

มือ - กำหลวมๆ ช้างลำตัว
 ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน เดินขึ้น-เดินลง

2. จังหวะก้าวลาซ่า

การย่อเท้า 4 จังหวะ

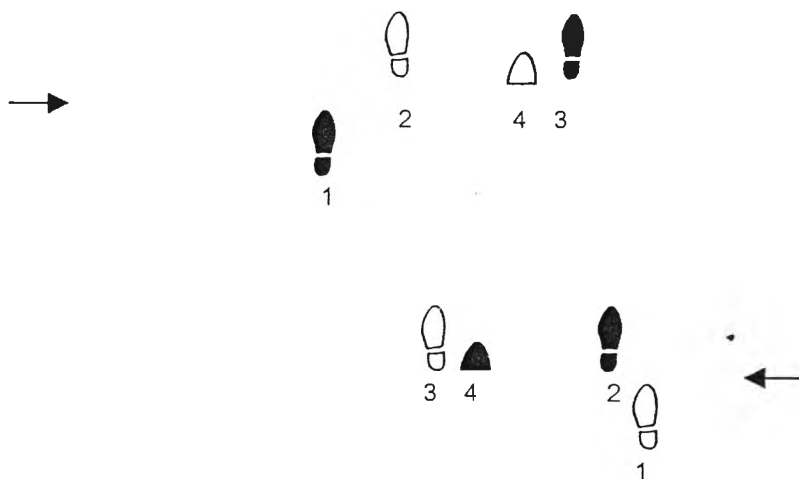

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากปลายเท้าซ้ายมาชิดพร้อมเขย่งเท้า
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 4 ลากปลายเท้าขวามาชิดพร้อมเขย่งเท้า
- ลำตัว - ตรง, หมุนตัว
- มือ - กำมือหลวมๆ แกว่งแขนเล็กน้อยข้างลำตัว
- ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมเวียนทวนเข็มนาฬิกา

3. จังหวะถือฟิท์

การย่อเท้า 4 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา

จังหวะที่ 2 ไขว้เท้าซ้ายไปข้างขวา

จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา

จังหวะที่ 4 ลากปลายเท้าซ้ายมาชิดเท้าขวาพร้อมกับยุบตัวลง

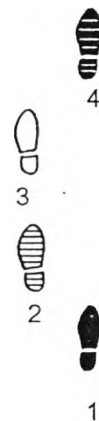
ลำตัว - ตรง

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันเข้าหากันเดินไปด้านข้าง

4. จังหวะโมฮ็อก

การย่อเท้า 4 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1,2 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าพร้อมกับยกเท้าซ้ายขึ้นไปข้างหลังและกระโดด
 จังหวะที่ 3,4 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าพร้อมกับยกเท้าขวาขึ้นไปข้างหลังและกระโดด

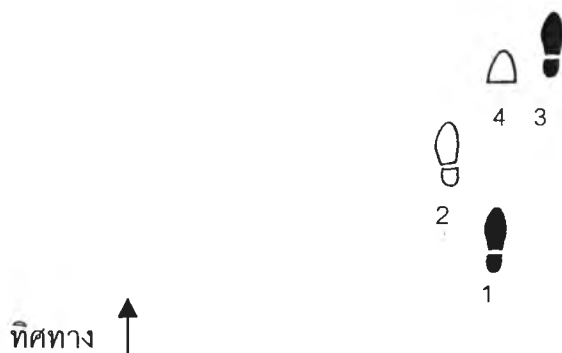
ลำตัว - ตรง

มือ - ตบมือ ตบแขนตัวเอง ให้ร้องแบบคนป่า

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

5. จังหวะบีกิน

การย่อเท้า 4 จังหวะ

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 4 ลากปลายเท้าซ้ายมาชิด

ลำตัว - ตรง, สายไหล่ลดน้อย

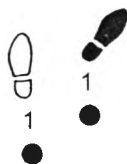
มือ - กำหลวมๆ

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

6. จังหวะทวิสต์

การย่อเท้า 1 จังหวะ

ยืนอยู่กับที่

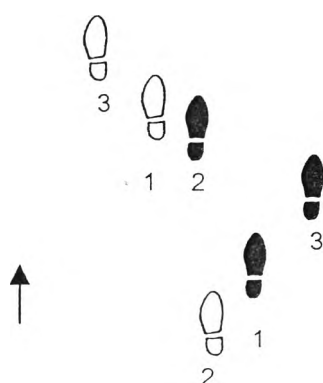
อธิบายท่า

- เท้า - ยืนอยู่กับที่บิดเท้าไป-มา
- ลำตัว - สายสะโพก สายไหล่ สายตัว
- มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว
- ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน

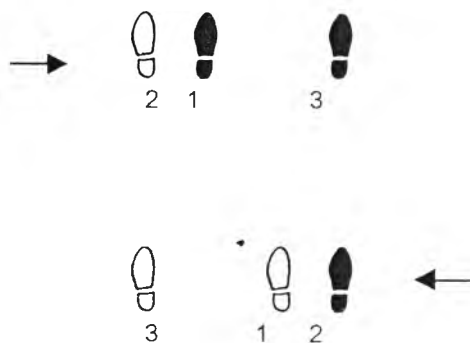
7. จังหวะรุมบ้า

การย่อเท้า 3 จังหวะ

แบบที่ 1

แบบที่ 2

อธิบายท่า

แบบที่ 1

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากเท้าซ้ายมาชิด
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า

แบบที่ 2

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา
 จังหวะที่ 2 ลากเท้าซ้ายมาชิด
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา

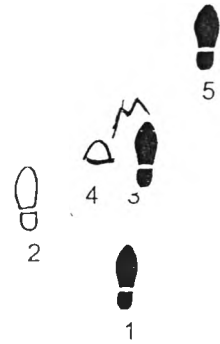
ลำตัว - ตรง

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน

8. จังหวะแทงโก้

การย่อเท้า 5 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 3,4,5 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าแล้วยกปลายเท้าซ้ายมาชิด เขยิบเท้าขวาไปข้างหน้าในจังหวะที่ 5

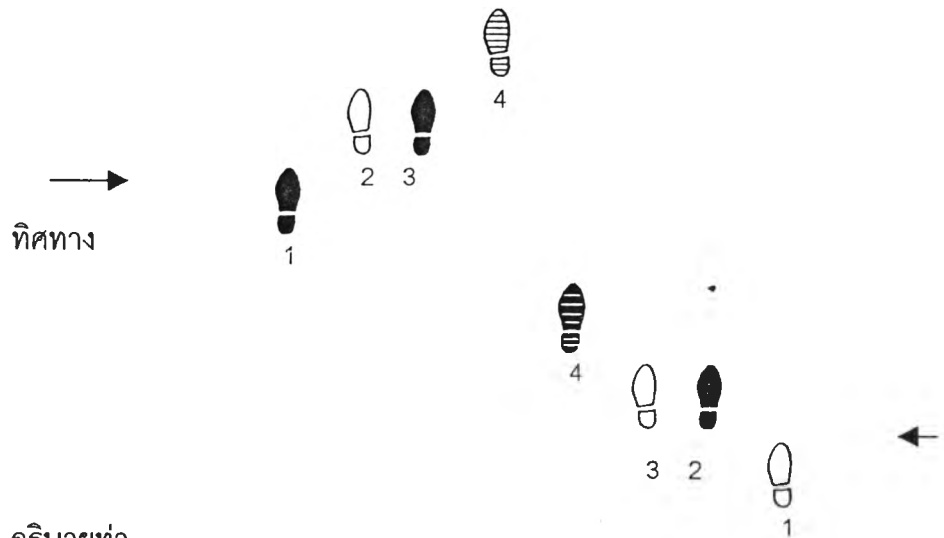
ลำตัว - ตรง , หมุนตัว

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

9. จังหวะคองก้า

การย่อเท้า 4 จังหวะ

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา
 จังหวะที่ 2 ก้าวเท้าซ้ายไว้ไปด้านข้างขวา
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา
 จังหวะที่ 4 ยกเท้าซ้ายไว้ตะแคงไปข้างหน้า

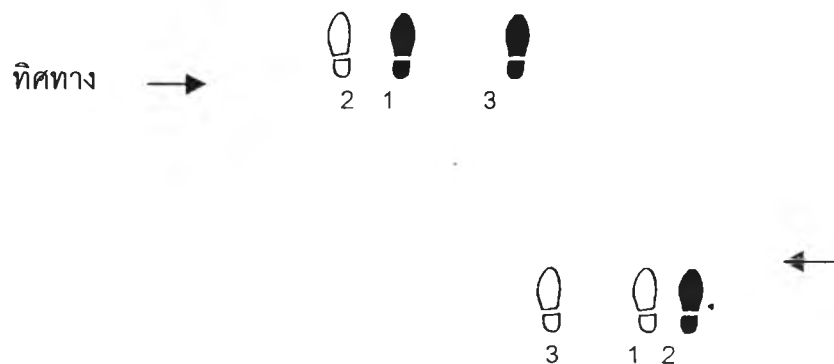
ลำตัว - หมุนตัว, ส่ายไหล่

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน เดินขึ้น-ลง

10. จังหวะริมไปรีอก

การย่อเท้า 3 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา

จังหวะที่ 2 ลากเท้าซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา

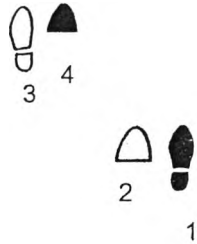
ลำตัว - ตง บางครั้งก็สลับกับการแอ่นตัวย่อลง

มือ - กำหลวมๆ ข้างขวาลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน ยืนอยู่กับที่

11. จังหวะแชมป์น้ำ

การย่ำเท้า 4 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากปลายเท้าซ้ายมาชิดพร้อมเขย่งเท้า
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 4 ลากปลายเท้าขวามาชิดพร้อมเขย่งเท้า

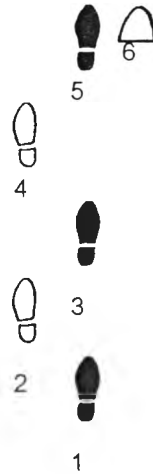
ลำตัว - ลำตัวตรง , หมุนตัว

มือ - กำหลวมๆ ช้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

12. จังหวะสวิง

การย่อเท้า 6 จังหวะ

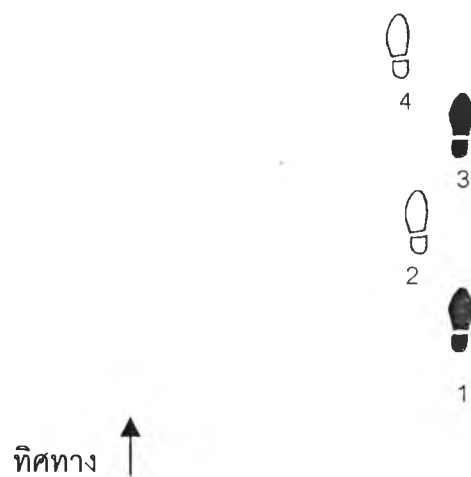
ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

- เท้า - เริ่มก้าวเท้าขวาสลับซ้ายไปด้านหน้าในจังหวะที่ 1,2,3,4,5
 จังหวะที่ 6 วางเท้าซ้ายด้านหลังเท้าขวา และเริ่มนับ 1 ใหม่ใน
 การก้าวครั้งต่อไป
- ลำตัว - ตรง
- มือ - สอดสร้อยมาลาทำสลับซ้ายขวาใน 6 จังหวะ ทำได้ 3 ครั้ง
- ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

13. จังหวะปาตังก้า

การย่อเท้า 4 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - ก้าวเท้าขึ้น-หน้าและลงหลัง โดยย่อสลับซ้ายขวา ขึ้น 4
 จังหวะ ลง 4 จังหวะ เข่าอ

ลำตัว - ตรง

มือ - กำหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - หันหน้าเข้าหากันเดินขึ้น-เดินลง

14. จังหวะวอลท์

การย่อเท้า 3 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 - จังหวะที่ 2 และ 3 ก้าวเท้าซ้ายมาชิดเท้าขวาพร้อมกับยียดตัวขึ้น

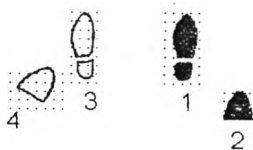
ลำตัว - ตรง

มือ - กำหลวมๆ ช้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

15. จังหวะรีด

การย่ำเท้า 4 จังหวะ

ทิศทาง →

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวา
 จังหวะที่ 2 วางปลายเท้าซ้ายด้านหลังเท้าขวาพร้อมเขย่งเท้าขึ้น
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างซ้าย
 จังหวะที่ 4 วางปลายเท้าขวาด้านหลังเท้าซ้ายพร้อมเขย่งเท้าขึ้น

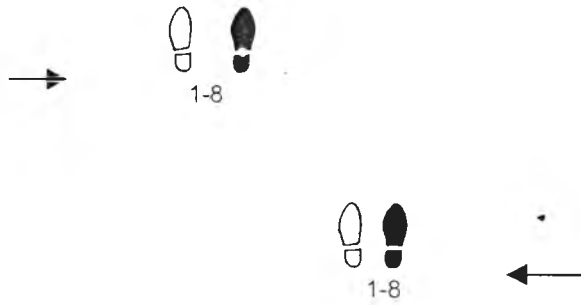
ลำตัว - ตรง

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน

16. จังหวะไวท์เข้าที่

การย่อเท้า 8 จังหวะ

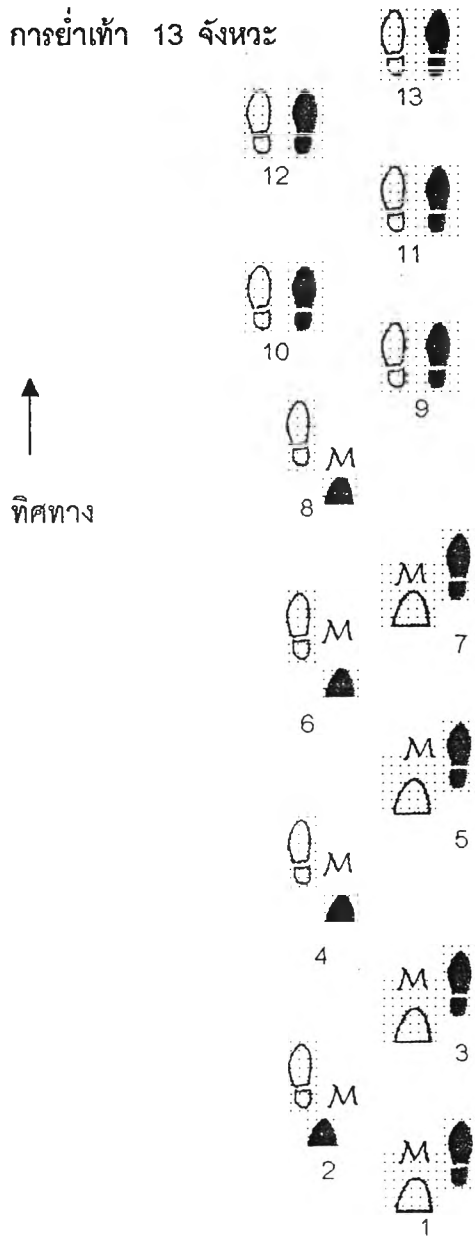
ทิศทาง

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1-8 กระโดดไปด้านข้างขวา-ซ้ายสลับกัน
- ลำตัว - ตรง
- มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว
- ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน

17. จังหวะเซอร์ฮือบ

การย่อเท้า 13 จังหวะ

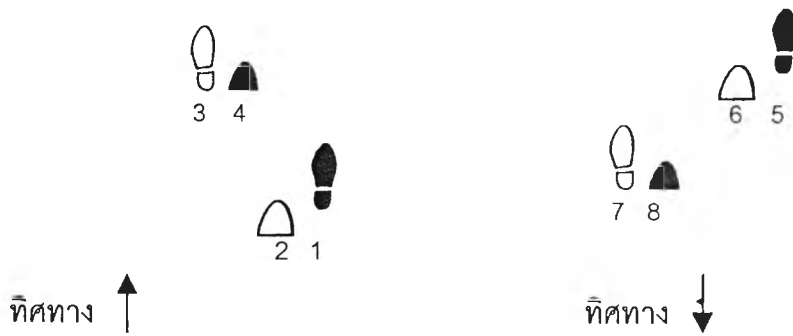
อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1-8 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้าวางปลายเท้าซ้ายด้านหลังพร้อมเขยิบเท้าทุกจังหวะสลับซ้ายขวา
- จังหวะที่ 9-13 กระโดดไปด้านข้างสลับซ้ายขวา
- ลำตัว - ตรง
- มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

18. จังหวะขาบานา

การย่อเท้า 8 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1-2 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า และลากปลายเท้าซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 3-4 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้าและลากปลายเท้าขวามาชิด

จังหวะที่ 5-6 ถอยเท้าขวาลงหลังและยกปลายเท้าซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 7-8 ถอยเท้าซ้ายลงหลังและยกปลายเท้าขวามาชิด

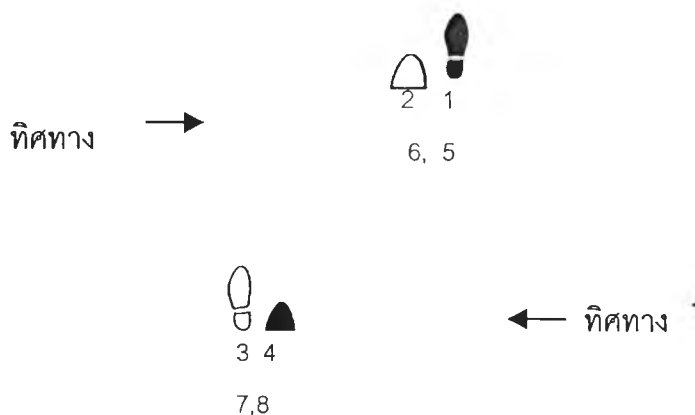
ลำตัว - ตรง

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากันเดินขึ้น-ลง

19. จังหวะเชอร์ฟิงค์

การย่อเท้า 8 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1,2 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวาและยกปลายเท้าซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 3,4 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างซ้ายและยกปลายเท้าขวามาชิด

จังหวะที่ 5,6 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวาและยกปลายเท้าซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 7,8 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างซ้ายและยกปลายเท้าขวามาชิด

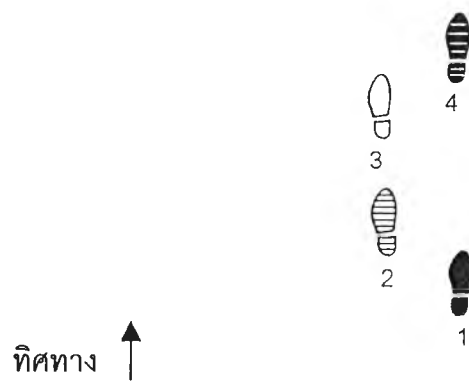
ลำตัว - ส่ายไปมา

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว บางครั้งยกแขนขึ้น-ลง

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน

20. จังหวะสวาย (เหมือนโมฮ็อก)

การย่อเท้า 4 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1,2 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า พร้อมยกเท้าซ้ายขึ้นไป
ข้างหลังและกระโดด

จังหวะที่ 3,4 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า พร้อมยกเท้าขวาขึ้นไป
ข้างหลังและกระโดด

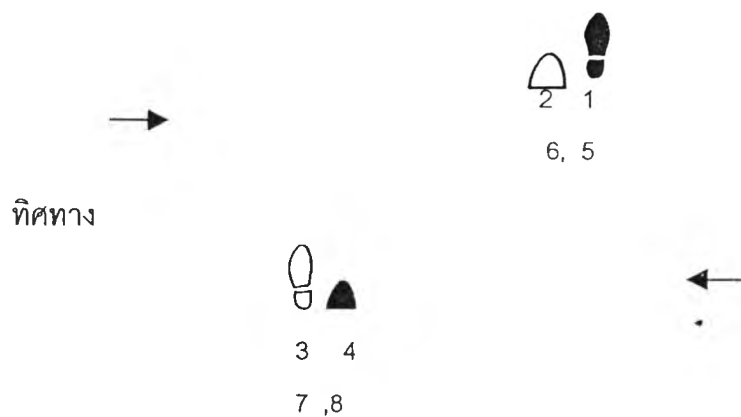
ลำตัว - ตรง

มือ - ยกแขนขึ้นลง

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

21. จังหวะโซล

การย่อเท้า 8 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1,2 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวาและยกปลายเท้า
ซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 3,4 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างซ้ายและยกปลายเท้า
ขวามาชิด

จังหวะที่ 5,6 ก้าวเท้าขวาไปด้านข้างขวาและยกปลายเท้า
ซ้ายมาชิด

จังหวะที่ 7,8 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านข้างซ้ายและยกปลายเท้า
ขวามาชิด

ลำตัว - ตรง

มือ - กำมือหลวมๆ ข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - จับคู่หันหน้าเข้าหากัน

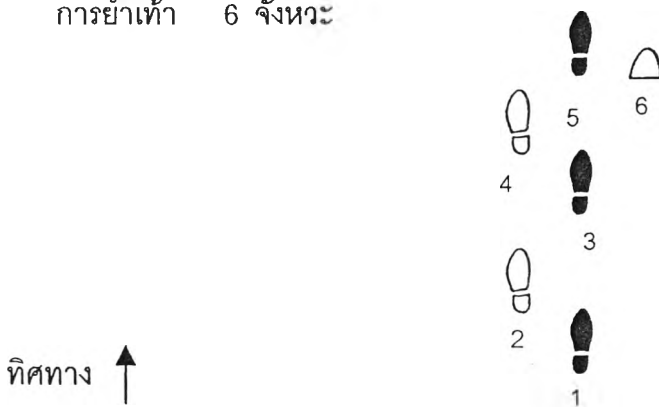
4.4 การรำเข้าจังหวะ

การรำเข้าจังหวะเป็นการประดิษฐ์ท่ารำผสมกับการก้าวเท้าตามแบบสากล เป็นจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศ โดยผู้รำเป็นผู้คิดขึ้นใหม่ในชั้นหลัง ซึ่งเป็นท่าเฉพาะของรำวงอาชีพตำบลห้วยใหญ่เท่านั้นและเป็นที่รู้จักทั่วไป รูปแบบการรำเข้าจังหวะนี้ พบว่า มีการใช้ท่ารำ 1 ท่าใน 1 รูปแบบ จังหวะการเต้นมีทั้งหมด 11 จังหวะ ดังต่อไปนี้

1. จังหวะรำวง
2. จังหวะตลุง
3. จังหวะพม่ารำชวาน
4. จังหวะกลองยาว
5. จังหวะรองเง็ง
6. จังหวะเซ็ง
7. จังหวะม้าย่อง
8. จังหวะลำตัด
9. จังหวะลิเก
10. จังหวะจ๊ว
11. จังหวะอินเดียว

1. จังหวะรำวง

การย่อเท้า 6 จังหวะ

เท้า - เริ่มก้าวเท้าขวา สลับซ้ายไปด้านหน้าในจังหวะที่ 1 2 3 4 5
 จังหวะที่ 6 วางเท้าซ้ายด้านหลังเท้าขวา และเริ่มนับ 1
 ใหม่ในการก้าวครั้งต่อไป

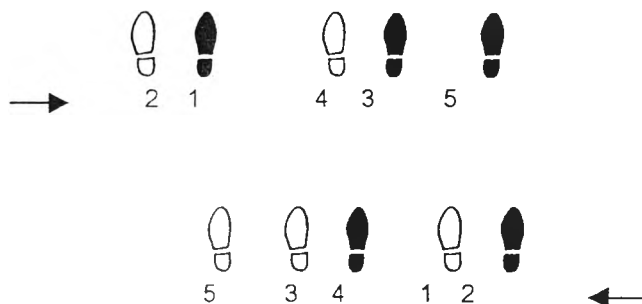
ลำตัว - ตรง

มือ - ทำสอดสร้อยมาลาทำสลับซ้ายขวาใน 6 จังหวะ ทำได้ 3 ครั้ง

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมเวียนทวนเข็มนาฬิกา

2. จังหวะตลุ้ง

การย่อเท้า 5 จังหวะ

ทิศทาง

อธิบายท่า

เท้า - ก้าวเท้าไปด้านข้างในจังหวะ 1 2 3 4 5 ไป-กลับ

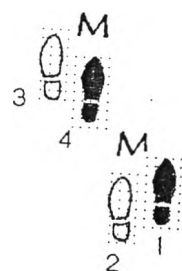
ลำตัว - ลำตัวตรง, หมุนตัว

มือ - กำมือหลวมๆ แกว่งแขนเล็กน้อยข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - เดินไปด้านข้าง

3. จังหวะพม่ารำชวาน

การย่อเท้า 4 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากเท้าซ้ายมาชิด พร้อมกับเขยิบเท้าขวาไปด้านหน้า
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า
 จังหวะที่ 4 ลากเท้าขวามาชิดพร้อมกับเขยิบเท้าซ้ายไปด้านหน้า
- ลำตัว - ตรง
- มือ - จังหวะที่ 1 จับคว่ำทั้ง 2 ข้างลำตัวระดับเอว

- จังหวะที่ 2 ยกจืบมาปรกข้างศีรษะทั้ง 2 ข้าง

- จังหวะที่ 3,4 ปล่อยจืบออกเป็นท่าพรหมสี่หน้า

หรือใช้ท่า

มือ

- จังหวะที่ 1,2 มือขวาจืบเข้าหาแง่ศีรษะ มือซ้ายตั้งวงระดับปาก แล้วปล่อยมือจืบออกในจังหวะที่ 2

- จังหวะที่ 3,4 ย้ายมือซ้ายมาจับที่แกวศีรษะ มือขวาตั้งวง
ระดับปาก แล้วปล่อยมือจับออกในจังหวะที่ 4

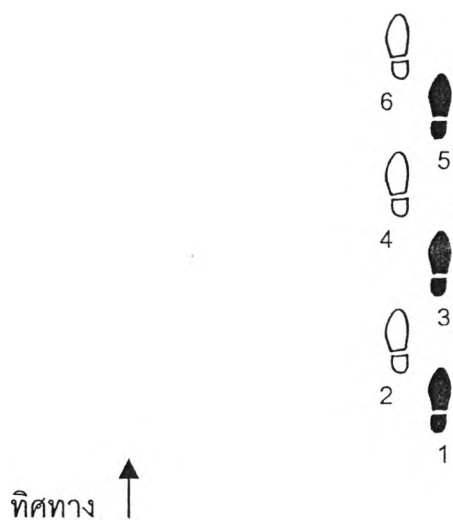

ทิศทางการเดิน -

เดินเป็นทวนเข็มนาฬิกา

4. จังหวัดกลองยาว

การร่ายท่า 6 จังหวัด

อธิบายท่า

ท่า - เดินร่ายไปข้างหน้าทุกจังหวัด

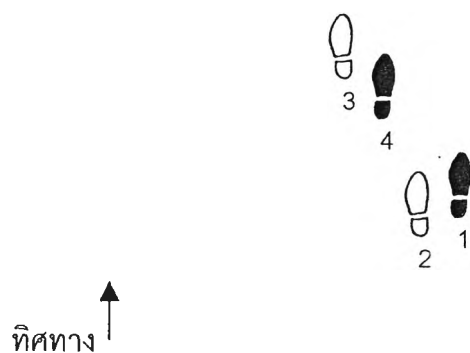
ลำตัว - ตรง

มือ - มือขวาม้วนจับแล้วหงายจับปล่อยออกข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวง
ระดับกลาง

ทิศทางเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

5. จังหวะรองเง็ง

การย่อเท้า 4 จังหวะ

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากเท้าซ้ายมาชิด
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 4 ลากเท้าขวามาชิด

ลำตัว - ตรง

มือ - จังหวะที่ 1,2 จับคว่ำทั้งสองมือระดับเอว

จังหวะที่ 3,4 คลายจีบ ออกเป็นท่าพรหมสี่หน้า

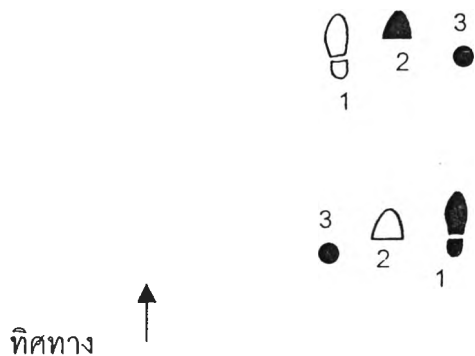

ทิศทางการเดิน

-เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

6. จังหวะเชิง

การย่อเท้า 3 จังหวะ

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากปลายเท้าซ้ายมาชิดเท้าขวา
 จังหวะที่ 3 หยุดอยู่กับที่

ลำตัว - ตรง

- มือ - จังหวะที่ 1 จับหนายทั้ง 2 ข้าง ข้างลำตัวแล้วปล่อยออกไปใน
 จังหวะที่ 2,3

จังหวะที่ 1

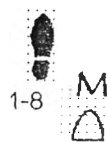
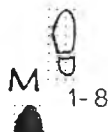

จังหวะที่ 2,3

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

7. จังหวะม้าย่อง

การย่อเท้า 8 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1-8 เท้าขวาอยู่หน้า วางปลายเท้าซ้ายด้านหลัง
 เขยิบเท้าไปข้างหน้าทุกจังหวะ

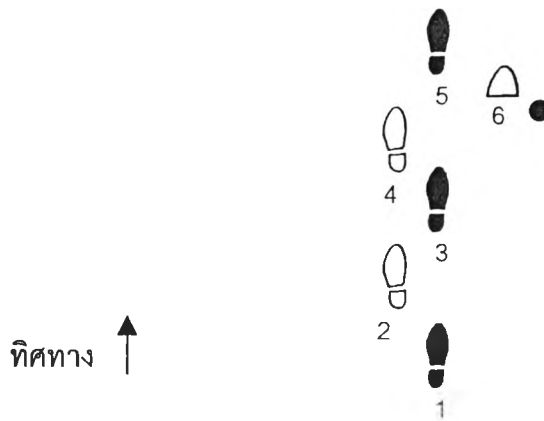
ลำตัว - เอียงไปมาซ้ายขวา

มือ - เลียนแบบม้า คือ กำมือหลวมๆ ยื่นไปข้างหน้าทั้ง 2 ข้าง

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

8. จังหวะลำตัด

การย่อเท้า (เหมือนจังหวะว่าง) 6 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - เริ่มก้าวเท้าขวาสลับซ้ายไปด้านหน้าในจังหวะที่ 1-5 จังหวะที่ 6 วางเท้าซ้ายด้านหลังเท้าขวา และหยุดอยู่กับที่อีก 6 จังหวะ แล้วค่อยเริ่มต้นใหม่

ลำตัว - ตรง

มือ - ทำสอสร้อยมาลาทำสลับซ้ายขวาใน 6 จังหวะ ทำได้ 3 ครั้ง

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

9. จังหวะลิเก

อธิบายท่า

เท้า - ยืนหยุดอยู่กับที่

ลำตัว - ตรง

มือ - สอดสร้อยมาลาสลับซ้ายขวา

ร้อง -

ชั้นเป็นลิเกสากล

ตั้งอยู่ตำบลบางพระ

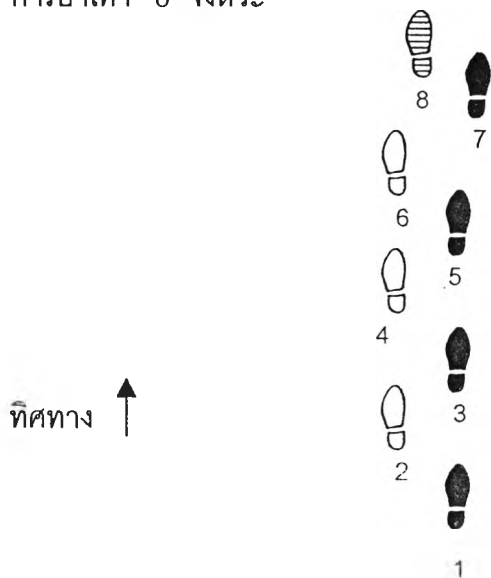
ชั้นเป็นลิเกคณะ

อยู่ที่บางพระหนองมน

ทิศทางการเดิน - หยุดรำอยู่กับที่

10. จังหวะวิ่ง

การย่อเท้า 8 จังหวะ

อธิบายท่า

เท้า - จังหวะที่ 1-7 ย่ำเท้าไปข้างหน้าสลับไป-มาซ้ายขวา
 จังหวะที่ 8 ยกเท้าซ้ายขึ้นพร้อมเตะเท้าไปด้านหน้า

ลำตัว - ตรง

มือ - กำมือชูนิ้วชี้และกลางไว้ทั้ง 2 มือ หมุนมือทั้ง 2 เข้าหากันใน
 จังหวะที่ 1-7

จังหวะที่ 8 สบัดมือไปด้านข้างลำตัว

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

11. จังหวะอินเดีย

การย่อเท้า 4 จังหวะ

ทิศทาง ↑

อธิบายท่า

- เท้า - จังหวะที่ 1 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า
 จังหวะที่ 2 ลากปลายเท้าซ้ายมาชิดพร้อมเหยียบเท้า
 จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า
 จังหวะที่ 4 ลากปลายเท้าขวามาชิดพร้อมเหยียบเท้า

ลำตัว - ตรง

มือ - ประสานมือทั้งสองข้างรวมไว้ได้คาง

ทิศทางการเดิน - เดินเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

จังหวะสากลที่นำมาใช้ เป็นจังหวะพื้นเมืองของชาติต่างๆ ทั้งด้านตะวันตกและ ตะวันออก ส่วนมากจะเป็นจังหวะที่นิยมกันทั่วโลก คือนำมาจากจังหวัดลีลาศที่ใช้กัน บ่อย เช่นจังหวะบีเกิน, วอลท์, แทงโก กำหนดจังหวะใช้จังหวะกลองเป็นหลัก การนับ จังหวะในแต่ละห้องเพลงมีการนับตั้งแต่ 1-8 จังหวะ การนับ 4 จังหวะใน 1 ห้องเพลง พบมากที่สุดถึง 10 จังหวะ

การย้ายเท้า ลักษณะการย้ายเท้าของจังหวัดสากล มีการย้ายเท้า 13
ลักษณะ จาก 21 จังหวัด ดังนี้

1. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้าและลากเท้าอีกข้างมาชิด
2. การก้าวเท้าข้างใดเท้าข้างหนึ่งไปข้างหน้า และลากเท้าอีกข้างมาชิด
พร้อมเขย่งเท้า
3. การก้าวเท้าไปด้านข้าง
4. การก้าวเท้าไปด้านหน้าและยกขาอีกข้างไปด้านหลัง พร้อมกระโดด
5. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้าและลากเท้าอีกข้างมาแตะ
6. ยืนอยู่กับที่และบิดเท้าไปมา
7. การก้าวเขยิบเท้า
8. การก้าวขึ้นหน้าและย่อถอยหลัง
9. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้าและลากเท้าอีกข้างมาชิด
พร้อมยืนตัวขึ้น
10. การกระโดดไปด้านหน้า
11. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปด้านข้างและลากเท้าอีกข้างมาชิด
12. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้าและยกเท้าอีกข้างแตะเท้าไป
ด้านหน้า
13. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างข้างและยกเท้าอีกข้างแตะเท้าไป
ด้านข้าง

ลักษณะการย้ายเท้าที่พบมากที่สุด คือการก้าว-ชิดไปข้างหน้า มี 5 จังหวัด ได้แก่
จังหวัด ชำ ชำ ชำ, จังหวัดรุมบ้า, จังหวัดริมโบร็อค, จังหวัดสวิง และจังหวัดซาบานา

การก้าวเท้าลักษณะการก้าว - ชิด - เขย่ง มี 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกัวลาซา,
จังหวัดแซมบ้า และจังหวัดร็อค

การก้าวเท้าลักษณะก้าว - กระโดด มี 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดโมฮ็อกและจังหวัด
ฮาวาย

การก้าว - ชิด ไปด้านข้าง มี 2 จังหวัด คือ จังหวัดเซอร์ฟิงและจังหวัดโซล

นอกจากนี้การย้ายจังหวะข้างต้นแล้วเป็นการย้ายที่ไม่ซ้ำกับจังหวะอื่น มีทั้งหมด 9 รูปแบบการย้ายเท้า

ส่วนจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศหรือไม่เป็นสากล เป็นจังหวะพื้นเมืองในแต่ละภาคของไทย การกำหนดจังหวะในแต่ละห้องเพลง กำหนดจากจังหวะกลองเป็นหลัก พบว่า การนับจังหวะใน 1 ห้องเพลงของจังหวะไทยมีความแตกต่างกัน คือ มีจังหวะการนับตั้งแต่ 1 จังหวะ ถึง 8 จังหวะ ส่วน จังหวะที่มีกาหนดเหมือนกัน คือ จังหวะรำวงกับ จังหวะลำตัด นับ 6 จังหวะ และจังหวะพม่ารำขวานกับจังหวะรองเง็ง นับ 4 จังหวะ

ลักษณะท่ารำ ท่ารำที่นำมาใช้ประกอบในแต่ละจังหวะ ปรากฏว่ามีการใช้ท่ารำไทยมาตรฐาน คือการไขว้งและจีบ ทำอยู่ในระดับกลาง ส่วนมากจะใช้ทำสอดสร้อยมาลาและพรหมสีหน้า ใน 1 จังหวะ จะใช้ท่ารำเพียง 1-2 ท่า ต่อการย้ายเท้าใน 1 รูปแบบเท่านั้น การนำท่ารำมาใช้ขึ้นอยู่กับจังหวะพื้นเมืองนั้นว่าเป็นภาคใด เช่น จังหวะเซ็ง จะนำเอกลักษณ์เด่นจากการแสดงในภาคอีสานมาประกอบ คือ การย้ายเท้าเร็วๆ และใช้สะโพก หรือถ้าเป็นจังหวะลเกกก็จะเลียนแบบการร้องอย่างลเก เป็นต้น

การย้ายเท้า ลักษณะการย้ายเท้าของจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศ พบว่ามีรูปแบบการย้ายเท้าใน 1 ห้องเพลงจาก 11 จังหวะ คือ

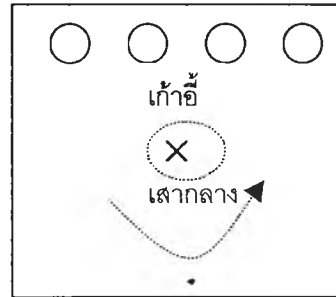
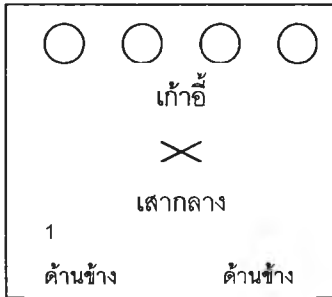
1. การก้าวไปข้างหน้าและวางเท้าหลัง
2. การก้าวไปด้านข้าง ลักษณะไป-กลับ
3. การก้าวเท้าข้างใดข้างหนึ่งไปข้างหน้า และลากเท้าอีกข้างมาชิด
4. การก้าวไปข้างหน้าโดยไม่หยุด
5. การยืนอยู่กับที่

ผู้วิจัยพบว่าการใช้เวทีรำวงมีลักษณะดังนี้

1. การใช้เวทีในการเข้า-ออกของผู้แสดง ผู้แสดงใช้บันไดด้านหน้าเป็นทาง เข้า - ออก ซึ่งใช้เพียงครั้งเดียว ในครั้งที่ขึ้นแสดง และลงเวทีเมื่อการแสดงจบลง บันไดนี้ใช้ร่วมกัน สำหรับผู้ชมขึ้นมาร่วมแสดงด้วย โดยจัดให้มีการขึ้น-ลง ทางเดียวข้างใดข้างหนึ่ง

2. การใช้พื้นที่ในการแสดง แบ่งเป็น 2 ช่วง ตามการแสดง คือ

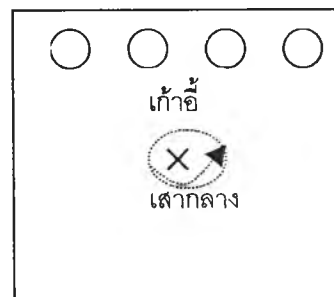
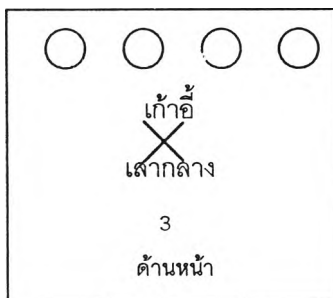
การรำไหว้ครู ผู้แสดงจะใช้เวทีด้านข้าง หมายเลข 1 และ 2 เป็นการเรียงแถวขณะนั่งรำ เมื่อจบแล้วจะรอบเสากลาง 1 รอบ ลักษณะทวนเข็มนาฬิกาและเดินไปนั่งเก้าอี้ด้านหลังเวที

ภาพที่ 27 : แถวการรำไหว้ครูขณะแสดง

ที่มา : สัมภาษณ์วิชา โพรธัสต์ย, หัวหน้ารำวงคณะ
ส่งเสริมศิลป์ 18 เมษายน 2543

การใช้เวทีในการเดินเข้าจังหวะ ใช้เวทีด้านหน้าเรียงแถวหน้ากระดาน ในหมายเลข 3 และพื้นที่รอบเสาในการเดินวงทวนเข็มนาฬิกา

ภาพที่ 28 : แถวการเดินเข้าจังหวะขณะแสดง

ที่มา : สัมภาษณ์วิชา โพรธัสต์ย, หัวหน้ารำวงคณะส่งเสริมศิลป์
18 เมษายน 2543

ลักษณะการใช้เวทีของรำวงอาชีพ จะใช้พื้นที่ทั้งหมดของเวที โดยมีเสากลาง เป็นจุดศูนย์กลาง เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ผู้รำไปรอบๆ เป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกาที่สืบทอดมาจากรำวงพื้นบ้านในอดีต การใช้เวทีมีอยู่ 3 ลักษณะคือ ด้านหน้า ด้านข้าง และรอบเสากลาง เป็นไปตามการกำหนดจังหวะและท่ารำของเพลงนั้นๆ เช่น การเดินในจังหวะ ตลุ่ที่กำหนดให้ผู้เดินเดินไปข้างเวที การใช้เวทีของการเดินในจังหวะนี้จึงต้องใช้พื้นที่ด้านหน้าของเวที เพราะมีเสากลางปักอยู่หรือการเดินในจังหวะรำวงที่ต้องเดินเคลื่อนวงต้องใช้การวนรอบเสากลาง

สรุปท้ายบท

รำวงอาชีพของตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่ามีรูปแบบเดียวกันทั้ง 4 คณะ ดังต่อไปนี้

1. การบูชาครู
2. การรำไหว้ครู
3. การเดินเข้าจังหวะ
4. การรำเข้าจังหวะ

1. การบูชาครู เป็นการนำเครื่องบูชาครู ได้แก่ ดอกไม้ ธูปเทียน เหล้าขาว และเงินก้านน มาบนบานครูหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้การแสดงสำเร็จลุล่วง นำไปบูชาที่กลอง ซึ่งถือว่าครู ผู้ชำนาญด้านการฟ้อนรำสถิตอยู่ ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลจากการประกอบพิธีกรรมในการแสดงละครไทยมาแต่ดั้งเดิม

2. การรำไหว้ครู เป็นการฟ้อนรำเพื่อบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งถือว่าเป็นจารีตดั้งเดิม ท่ารำผสมผสานระหว่างรำไทยมาตรฐานกับท่ารำที่คิดขึ้นในชั้นหลัง แบ่งเป็นท่ารำไทยมาตรฐานที่พบ 7 ท่า คือ ท่าเทพพนม, ท่าซ่างประสานงา, ท่าสอดสร้อยมาลา, ท่าบัวชูฝัก, ท่ายุงฟ้อนนาง, ท่ากัณฑ์ร่อน, ท่าจันทร์ทรงกลด การใช้ท่ารำไม่เรียงลำดับท่า ส่วนใหญ่ใช้ท่ารำในช่วงกลางลำตัวโดยตลอด ท่าที่คิดประดิษฐ์ขึ้นในชั้นหลัง 7 ท่า คือ

1. มือขวาแบคว่ำวงระดับเอว มือซ้ายจับหางที่ชายพก
2. มือขวาจับหางยกคอกระดับเอว มือซ้ายจับหางที่ชายพก
3. มือขวาดังวงตั้งระดับไหล่ มือซ้ายจับหางที่ชายพก

4. มือขวาแบคคว่ำระดับศีรษะ มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก
5. มือทั้ง 2 ขึ้นนิ้วชี้ที่สะโพก
6. มือขวาหงายวงไปด้านหน้าระดับศีรษะ มือซ้ายตั้งวงด้านหน้าระดับปาก
7. มือทั้งสองจับหางงอศอกระดับเอว

ทิศทางการรำ การรำยืนรำอยู่กับที่หันไปทางหน้าเวทีด้านเดียว เนื่องจากผู้ชมอยู่เฉพาะด้านหน้าเท่านั้น

การใช้เวทีของการรำไหว้ครูจะใช้พื้นที่ด้านหน้าในการรำเรียงแถวหน้ากระดาน เมื่อจบการรำแล้วจะรำเป็นวงรอบเสากลาง ลักษณะทวนเข็มนาฬิกา 1 รอบ และเดินไปนั่งที่เก้าอี้ เป็นลักษณะเดียวกันทั้ง 4 เพลง ส่วนการใช้เวทีของการเดินเข้าจังหวะนั้นมี 2 ลักษณะ คือการเดินเรียงแถวหน้ากระดานและการเดินเป็นวงรอบเสากลาง ซึ่งพบว่าการย่ำเท้าในแต่ละจังหวะเป็นการกำหนดแถวการเดิน

3. การเดินเข้าจังหวะ พบว่า มีจังหวะสากล 21 จังหวะ การเดินเข้าจังหวะในจังหวะสากลนั้นยึดรูปแบบการเดินต่างประเทศ

สรุปได้ว่า การย่ำเท้าในจังหวะสากลและจังหวะที่เกิดขึ้นในประเทศ มีหลักการย่ำเท้าที่เหมือนกันคือ

1. เป็นการใช้รูปแบบการย่ำเท้า 1 ลักษณะ ใน 1 จังหวะ
2. การย่ำเท้ามีลักษณะการใช้รูปแบบการย่ำเท้าที่เหมือนกันหลายจังหวะและใช้ซ้ำกันอยู่มาก เช่น การก้าวชิด , การก้าวเขย่ง , การลากเท้าอีกข้างมาแตะด้านหน้า , การก้าวไปข้างหน้า
3. จังหวะที่รุกเร็ว และเร็วมาก การย่ำเท้าจะใช้การย่ำอยู่กับที่, กระโดด , การก้าวไปข้างหน้าแบบเร็วๆ คล้ายการวิ่ง ส่วนจังหวะที่ช้ามักใช้การก้าว - ชิด, การยืดตัวขึ้น

จากการวิเคราะห์การแสดงรางวัลอาชีพ ในการเดินเข้าจังหวัดนั้น เมื่อเทียบเคียงกับการเดินในจังหวัดสากลที่พบได้ในปัจจุบัน พบว่าผู้แสดงเหล่านี้ยังคงเดินตามรูปแบบจังหวัดสากลและรักษามาตรฐานไว้ได้ดี

4. การรำเข้าจังหวัด

การรำเข้าจังหวัด พบว่าเป็นจังหวัดที่เกิดขึ้นในประเทศ 11 จังหวัด เป็นการประยุกต์สิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศนำมาเป็นแบบแผน โดยเป็นการผสมผสานท่ารำไทยกับการก้าวเท้าแบบสากล โดยนักแสดงรางวัลอาชีพทั้ง 5 คนเป็นผู้คิดขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการนำเอาจังหวัดทั้งจากเพลงที่นิยมและจากการแสดงต่างๆ มาเป็นจังหวัดในการเดิน ดังนี้

1. จังหวัดรำวง	มาจาก	รำวงมาตรฐาน
2. จังหวัดตลุง	มาจาก	การแต่งเพลงของวงสุนทราภรณ์
3. จังหวัดพม่ารำหวาน	มาจาก	เพลงออกภาษาเป็นเพลงกราวพม่า
4. จังหวัดกลองยาว	มาจาก	การละเล่นเถิดเทิงของภาคกลาง
5. จังหวัดรองเง็ง	มาจาก	การแสดงพื้นบ้านรองเง็งของภาคใต้
6. จังหวัดเซ็ง	มาจาก	การแสดงพื้นบ้านเซ็งของภาคอีสาน
7. จังหวัดม้าย่อง	มาจาก	เพลงระบำม้าย่อง
8. จังหวัดลำตัด	มาจาก	การแสดงลำตัด
9. จังหวัดลิเก	มาจาก	การแสดงลิเก
10. จังหวัดงิ้ว	มาจาก	การแสดงงิ้วของจีน
11. จังหวัดอินเดียน	มาจาก	หนังอินเดียนที่เข้ามาฉายใน

ประเทศไทย